

VERWORVENHEDEN

VERZEN VAN
HENRIETTE ROLAND HOLST-
VAN DER SCHALK

W. L. & J. BRUSSE'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM

VERWORVENHEDEN

VERWORVENHEDEN

DOOR
HENRIETTE ROLAND HOLST-
VAN DER SCHALK

W.L. & J. Brusse's
Uitgevers Maatschappij
Rotterdam mcmxxviii

INHOUD

STRALEN EN KERNEN	BLZ. 7
BEELDEN EN STEMEN	27
DE HEELING	45

STRALEN EN KERNEN

I

Gedenkt mij in uw gebeden!
G Gebeden hebben kracht:
zij komen als stralen gegleden
door onze nacht.

Gebeden zijn gedachten
gedrenkt met innigheid,
gevormd in zuivere zachte
ootmoedigheid.

Hun mild-bewogene vrede
geneest de eenzame pijn; —
gedenkt mij in uw gebeden,
opdat ik geheeld moge zijn.

Geduld mijn ziel en geduld :
G Uw nieuwe oogst kiemt nog niet, —
de korrel slaapt in het verborgne
gebied.

Zoals de nieuwe tarwe
die de hongrende menschheid mart,
bloeiende geluksgarve,
nog slaapt in het wereldhart.

Geduld mijn ziel en vertrouwen :
wat de diepe schoot lang bewaart
zal zijn glanzende kracht ontvouwen
als het licht verjaart . . .

III

Alles dof en duister,
A een wereld zonder getoover . . .
Is van den ouden luister
geen vonk meer over?

Het innerlijk rijk ging verloren,
de wegen er heen zijn versperd . . .
Geen ree springt meer naar voren,
door de wouden schrijdt geen hert . . .
Verdwenen is wat mij gewerd
te zien en gewerd te hooren.

Wanneer zullen de nevels wijken
die mij scheiden van 't eigen gebied?
Wanneer zullen de poorte' openspringen
en de kleurige stoeten opdringen
die het hart in droomen ziet?
Zal ik ooit weer hooren het zingen
dat stijgt uit de ondere rijken,
het zoet-geprevelde lied?

Verlangen alleen heeft macht
te ontsluiten begraven pracht.
Maar de staf van welk groot verlangen
zal splijten den dorren steen
en doen bruisen weer over mij heen
den helderen stroom der gezangen,
het water waarnaar ik smacht?
Welk groot verlangen, welk zwaar verdriet?
Ik weet het, ik weet het niet.

O staf, gij zijt niet te vinden
voor den zoekenden spiedenden blik.
Ge zijt de gaaf van het blinde
begenadigde oogeblik.
Ge groeit, maar ge groeit verholen,
en dan breekt ge uit als een vlam, —
ge ligt in dingen verscholen
waar denke' u niet vinden kan.
U vindt de voet na lang dolen
die keerde vanwaar hij kwam.

Dof de wereld en duister
als een bevrozen kom . . .
Ik buig voorover en luister . . .
Begint er niets, geen gefluister?
Alles blijft stom.

IV

Nu stroomt de kracht naar binnen
verborgen voor het licht :
de kelk der hoop ging dicht
voor hongerige zinnen.

Waar bleven de klanken, de kleuren
doorgloeid van zegepraal ?
De avond schemert vaal
en de morgen grauwt in treuren.

Veel makkerharten versagen ;
gebogen onder de pijn
tasten zij af hunner dagen
dalende zigzaglijn.

Maar zij, wien de wette' en de gronden
der dingen werden onthuld,
doorstaan de ontluisterde stonden
met ongebogen geduld.

Zij weten : zielskracht ging te laven
het ondere gebied ;
naar waar het verborgne geschiedt
heeft de stroom een bedding gegraven.

Eens zal opnieuw hij stroomen
naar buiten in 't klare licht,
verzadigd van schaduwdroomen,
op heldere daad gericht.

Zij in wien dit weten groeide
verleerden het rustloos gebaar
en temperden haast die verschroeide
't jong groeisel van menig jaar.

Hun blik spiegelt niet van de landen
't verscheem'ren in leegen tijd :
hen voeden de vuren die brande' in
de ondre verborgenheid.

V

Het is de dag, het is het uur
In het rythme van dit bestaan
dat voor den geest gelijk een muur
de vragen onvermurvbaar staan,
dat door de ziel gelijk een vuur
hun felle flikkeringen gaan.

Wat is de winst, wat wrocht ge, gij?
Wat hebt ge aan u zelf volbracht?
Wat hieuwt ge uit de makelij
van geest-en-lichaam? Welke kracht
houdt hoog u, nu verruischt het tij
dat u omhoog hief door zijn macht?
Wat bloeit er op uw winterwei?
Wat blinkt er in uw donkre nacht?

Waar is de zekere en onver-
vreemdbare verworvenheid,
de olie en het brood, welks wonder
u zal voede' in den schralen tijd,
opdat ge niet in zwakheid onder-
gaat, maar uw hart zich steeds verblijd'?

O ziel, geef antwoord op de vragen!
Laat geen leugens, laat geen waan
in uw gedempte najaarsdagen
als geblankette poppen staan
en hun stillen glans ontwijden; —
laat Vrede en Weemoed, hand in hand
door d'ontbladerde lanen glijden,
haar volgend in het avondland
die volgden in den heldren morgen
eens Hoop en Geestdrift; die altoos
wij zoeken en die altoos verborgen
blijft in het hart der levensroos.

VI

De nimmer-uitgesproken,
de bittere ervaringen,
en de enk'le opklaringen
tusschen hen ontloken, —

als tusschen onweerslichten
somtjids ontluiken
hemelrozen, of vluchten
hemelvogels opduiken,

blankgeveerde die zeilen
lieflijk tusschen kolken
van zwarte vreemdsteile
verschrikkingswolken; —

en al de harde dervingen
na het zachte begin,
de pijnlijke afstervingen
diep binnen-in; —

na de rijke drachten
der pralende dagen;
hun fonkelprachten
haast niet te verdragen;

op hun lachende hoofden
kroon van overmoed
die de ziel ontroofde' een
kostelijk goed . . .

Toen, na 't snelle verwerven
van rijk bezit
een langzaam afsterven
van dat en van dit; —

na het snelle vermeeren
der vreugdekracht,
het langzaam verkeeren
van den dag in nacht . . .

Hoe is het begonnen?
Wanneer geschied?
Iets is verronnen
van het vuur der zonne . . .
Wat weten wij niet.

De schaduwen wassen,
het licht bloeit uit;
het groen der gewassen
werd reeds de buit

van het roovend donker . . .
Hoe is het geschied?
Waar bleef het geflonker? —
Wij weten 't niet.

VII

De nacht heeft zijn suiz'lende vrede en
het donker zijn helle lichten.

Voor de verlorenheden
der verzonken droomgezichten,

die rezen als flonkrende beelden
ombloed door bloemguirlanden, —
voor al de stralende weelde
van de jeugdwaranden, —

voor het bloedwarme bloedsterke
bezielde verlangen,
dat aandreef tot dappere werke' en
zich uitstortte in zangen, —

wat is voor dat alles verworven
in ruil? Is dit sobere zijn
héél de prijs van afgestorven
vreugde en doorstreden pijn?

Was noodig dan àl dit doorleven
van verrukking — vertwijfeling,
om de ziel te leere' in géén ding
àl te diep zich begeven, —
haar te leeren niet vast te kleve' aan
haar eigen bevrediging, —

zich los te maken uit armen
die omklemme' eer zij wordt opgezogen
geheel? Moest dit nieuwe vermogen
door 't versobren der pracht, ja 't verarmen,

gekocht worde'? Is rust haar te weten
verankerd, géén vrees voor ontredde-
ring meer duchtend als toen z'eens een stuurloos ding
door de wilde golven omvergesmeten,

afdreef, speelbal van tij en winden, — is
die rust al het geluk der laatre jaren?
Is zij na 't bittere zwerve' en de gevaren,
wat de wal voor den ouden zeeman is?

VIII

Is dit een einde of een begin? Is het
het verzanden van afgedamde stroomen?
Of zullen nieuwe lente-wat'ren komen,
vullend met jong gebruik het oude bed?

Dit alles is oningevuld.
In 't boek werd de bladzij nog niet geschreven
die verhaalt van nieuw-bevleugeld streven
of van verzwegen stil geduld.

Dit is het geheim van dagen
die leven nog niet heeft verwekt . . .
De golf, die 't antwoord aan zal dragen
op de geprevelde en de luide vragen
is nog niet geboren, of wel zij lekt

misschien nog verre vreemde kusten.
Alles is nog vreemd en ver,
maar één zekerte is er om in te rusten,
één weten wordt àl stralender.

Van al het donkere en wrange,
de ertsen van arbeid en pijn,
bleef in den smeltkroes, nietig klein,
maar bleef toch een kristalkern hangen;

klare kern die niet vergaat,
niet gedoemd is te vervloeien,
die alzijdig uit zal groeie' om-
dat z'in 't hart des levens staat.

Wat beeldt ge, bevende klanken?
Bewegingen in 't zielsgebied,
of lot van menschen? — Ik weet het niet.
Groeien van binnen-uit uw ranken?
Zijt ge als wat men door vensters ziet?

„Wij beelden wat verborgen ligt
en het lot van menschen beide;
niet meer van elkaar te scheiden
zijn ze, dan van 't oog het licht.
De ziel geeft gestalte en kleur
aan ieder uiterlijk verschijnen,
het hart vormt en vervormt de lijnen
van elk feitelijk gebeur.”

X

O diep en ondoorgrondelijk geheim,
— en toch zoo vol van heerlijk licht —
dat ziel en wereld niet gescheiden zijn,
niet liggen onbereikbaar ver uiteen,
twee sferen, door geen schakeling verbonden.

O eenheid, eenheid van natuur en geest,
die 'k voel in alles, die is mijn eigen wezen!
Besef dat alle uitwendigheden beelden
zijn, beelden en bouwsels der ziel —
besef dat in haar altijd wordt gevonden
het ingestroomde sedert eeuwen her.

Zooals het schrift samenhangt met de hand,
zooals de stem samenhangt met de keel,
en de klank met het speeltuig samen, zóó
hangen de dingen samen met de ziel.
Zing ik 't gebeuren in haar ondoorgrond'lij-
ke diepten? Zing ik het gebeuren
dat door de welvingen der dagen schalt?

Eén zijn ze, één zullen z'in 't lied verschijnen,
het lied zal niet scheiden wat één is, wat
enkel als eenheid leeft. Het beeldt dit leven,
het beeldt de dingen-in-hun-samenhang,
het beeldt den ondeelbaren levensstroom.

— —

Alle dingen spieg'len de verborgene
bewegingen van het hart altijd;
zijn begeeren heeft met tallooze gestalten
bevolkt de ruimte en den tijd.

In zijn diepten liggen niet enkel de geheimen verscholen;
maar worden de geheimen geopenbaard;
wie niet wil, vreemd, tusschen de dingen dolen,
hij keere telkens weer in tot den haard

welks gloed weerstraalt àl het omgevende.
Heeft het hart niet alle dingen gemaakt
tot wat ze voor ons zijn, doode tot levende,
doordat zijn adem hen heeft aangeraakt?

Heeft niet ook het wenschen en begeeren
de hooge hemelingen voortgebracht?
Wie hen wil kennen, laat hij de toovermacht
van 't verlangende hart begrijpen leeren —
laat hij tot zijn eigen ziel inkeeren,
tot haar duisternisse' en verborgen pracht.

Maar de ziel is niets zonder de haar omringen-
de wereld, als 't meer niets zonder den stroom die 't voedt;
de getijden die in de harten zingen,
zijn die der wereld, hààr eb en hààr vloed
en nog door de allerverste schemeringen
van 't ondere rijk, trekt hààr beeldenstoet.

XI

Het duister heeft zijn wal rond mij gerezen
beveiligend. Met moederlijke hand
strijkt stilte langs mijn ooge'. Als tot zijn land
de zwerver keert, keer ik in tot mijn wezen.

Wat heb ik veel geofferd aan de daden!
Hoe ontzwierf ik mij zelve' op verre tochten,
hoe bitter en hoe lang heb ik gevochten
tegen mijn diepste zijn, hoe vaak 't verraden.

Nu moet ik worstlen om 't weer te verwerven;
ik vervreemde zeer van mijn eigen veste.
Vogels vinden, weerkeerend, d'oude nesten
van zelf, maar den mensch is gevaarlijk 't zwerven

ver van zijn hart. Toch brandt een vreugdevonk
in mij, klein lichtje achter zwarte hagen, —
een lichtje van vreugd brandt in mij gestage
om ééne zekerheid, die 't jaar mij schonk . . .

*Ik heb den duisteren en harden waan
gelijk een keten achter mij gelaten
en als een kind gaat door de morgenstraten,
ga ik, met lichte kleeren aangedaan.*

Deemoed, zij die ik van mij had geweze' in
mijn lange donkere hoovaardigheid, —
ik heb haar weer, 'k ben van den waan genezen
die loochent, o Leven, dat gij mysterie zijt.

Zooals een reeks breedvleug'lige akkoorden
waaraan te grond ligt onbekende schaal, —
of zoo, als de moeizaam-gespelde woorden
van een grootsch dichtwerk in een vreemde taal, —

zóó zijt g' o Leven. Soms voelen wij stijgen
in ons, van heerlijk geheim het vermoeden,
dan zinkt alles weer weg als watervloeden
en wij blijven alleen met uw groot zwijgen.

XII

Nu wijkt het diepe, donkre zielsverdriet;
niet uit de dingen, uit de wereld niet:
zij ligge' in duister smartelijk-verward
maar wit in luister ontbloeit verjongd het hart.

Op vreemde gronden graasde ik langen tijd;
uit vreemde kelken dronk ik bitterheid.
Gebanne' uit eigen hof, van eigen erf,
twijflend „zal ik ze weerzien eer ik sterf?”

Maar altijd zocht ik, worstelde om weer
te vinden 't eig'ne, om dat ééne zeer
vertrouwde herwinnend, na langen dool,
toch de vrucht te behoude' in levens school

gerijpt. Nu ten leste wordt mij verleend
deze genade. In mij wordt vereend
wat was gescheiden: 't eig'ne en wat ik vond
buiten mij, worden tot één vasten grond.

BEELDEN EN STEMMEN

XIII VÓÓR DEN AVOND

De zon is al véél gezonken ;
de dagtaak voor driekwart volbracht ;
in haar blauw-en-purpren spelonken
rees op reeds, onhoorbaar, de nacht.

De arm van den zaaier wordt moede ;
zijn oog zoekt den zonnebal :
„o nacht, gij welkome, goede ; —
uw stilte nadert al.”

Maar nog heeft de zon niet verslonden
't ruim boven der heuv'len rand
en de voren staan open als monden
in het wijd-doorploegde land.

„Zwijg stil, o zwijg stil, mijn verlangen :
't is te vroeg nog” — zijn hand woelt door 't zaad,
„tot de nachtvanen d'aarde omhangen
blijf ik gebonde' aan de daad”.

DE SLAPENDE XIV

Gordijnen hangen dicht
om het praalbed af te sluiten
— het is helle dag daarbuiten —
waar de slapende op ligt.

Geloken zijn de oogen ;
uit den halfgesloten mond,
onzichtbaar wolkje, komt
de adem zacht getogen.

Verder is alles in-
gekeerd naar het binnen-eigen ;
verder is alles zwijgen
aan haar, als elk begin

en ieder einde is.
Hij die de wake houdt
— een, zéér met haar vertrouwd —
peinst, twijflend-ongewis

waarheen de stroom haar leidt
die haar heeft meegenomen, —
of zij overeind zal komen
uit zelfverzonkenheid?

XIV DE SLAPENDE

Of dit is een diep bezinnen,
een neerbuigen en neerzinken,
om uit den oerbron te drinken
en daarna gaat herbeginnen

't zich-oprichten en op-
rijze' en naar buiten leven?
Worde' in dit uur volgeschreven
de taf'le' eener nieuwe wet,

die zichtbaar worden zullen
eens uit verborgenheid?
Krijgt zij na 't kort respijt
een nieuwe taak te vervullen?

Of zal de slaap zich verdiepen
allengs, die tot geen ontwaken
voert en de dood stil genaken
haar die vreugde' en zorgen riepen

vaak terug tot het schelle licht
van d'aardschen dag? Zal haar wezen
van den wil-te-zijn genezen,
gelijk een koortsziekte zwicht

DE SLAPENDE XIV

en laat het lichaam gezonder
achter, wel is waar mat
maar gezuiverd? Is het dàt
wat in haar geschiedt, het wonder-

baarlijk diepe gebeuren
waarheen onze blik niet dringt?
Zou wat onhoorbaar zingt
achter de gesloten deuren

van die oogen en dien mond,
vreugde zijn om het verlaten
van overdrukke straten
waar zij nooit den weg door vond?

XV DE VREEMDELING

Toen de zon aan den hemel mijner dagen
begon te zinken, zag ik op een morgen
in mijn tuin een stillen vreemdling staan;
ik zag hem overbuigen naar mijn rozen,
ik zag zijn blik vol onbegrepen dreiging
peinzend van d'eene naar de andre gaan . . .

Toen plotsling, — ach, ik kon zijn arm niet grijpen
bukte hij, rukte d'eene, zoete, geurge,
van haren stengel af, borg in de wijde
plooiën die van zijn donker-ruischend kleed.
Haar zachte gloed en al haar lieflijkheden
gingen verloren mij, voor goed verloren,
armer werden de dage' aan vreugde en liefde:
ik weende en mijn tranen waren heet.

Maar toen in tranen 't zwaarste was versmolten
der smart, hief ik mijn oogen weer naar 't leven
en zie, nog stond hij naast mij, mild en rustig.
Mijn blik gleed langs zijn uitgestrekte hand,
wijzend naar verte' en toen ik volgde 't zwijgend
gebaar, zag ik, wat mijn smart had vergeten,
aan gene zijde van mijn kleine tuintje
lag wachtend-hunkrend een oneindig land.

Sinds dien dag is hij niet meer van mijn zijde
geweke'; aldoor beseft mijn hart de dreiging
van zijnen onverbiddelijken wil . . .
'K weet: eens zal hij de laatste van mijn rozen,
de warm-gloeïende, oneindig-geliefde,
afrukke' en ook haar in zijn kleed versteken —
uit noodzaak zal hij 't, niet uit wreeden gril.

DE VREEMDELING XV

Maar wanneer mijn blik opziet naar zijn dreiging,
ziet hoe zijn hand weer naar de groote verten
wijst, naar de wachtende oneind'ge verten,
van hard en steeklig onkruid overgroeid, —
dan weet ik dat hij wil dat ik zal treden
uit de beslotenheid van 't eigen tuintje en
mijn hart wijde' aan wat is voor d'eeuwigheden
en niet aan wat enkel vergankelijk bloeit.

Vaak doe ik naar zijn wil : ik treed naar buiten
en help de velen, die ontginnen helpen
het wachtend land, 't wijde dat eens zal dragen
der bloemen schoonheid en het voedzaam graan.
Maar dan trekt mij opnieuw 't oude getoover
terug naar d'eigen hof; verteederd buig ik
over de meest-geliefde mijner roze' en
d'oude wonde vangt weer te bloeden aan.

En toch hoop ik altijd nog te bereiken,
dit hoogste wat een sterv'ling te bereiken
gegeven is, dit, dat ik van mijn rozen
opziende naar hem, onbekommerd leef —
en allengs nader ik tot dit bereiken,
dat in één zegening het eigen tuintje en
d'oneind'ge landouw omvattend daarbuiten,
'k m'aan Dood en Leven rustig overgeef.

XVI DE AFGEZANT

Als uit een nevel scheen hij aangedreven
En was zelf als een nevel grijs,
toen ik hem vond zittend in avondschemer
bij mijn haardvuur. Mild leek hij en wijs,

niet blij en ook niet droef maar gelaten.
Een zweem van een glimlach plooide zijn mond
toen hij zei: „nu zal ik u niet meer verlaten
tot de Meester zelf verschijnt, die mij zond.”

„Wie is uw meester,” vroeg 'k. De naam verstierf
onhoorbaar maar ik zag zijn grijze lippen
't woord vormen dat zij niet lieten ontglippen
en 'k voelde hoe mijn blik van hem wegzwierf

naar een groot're dan hij. Zacht vroeg 'k: „Wanneer
komt de meester?” — Ik zag zijn handen maken
het gebaar dat beteekent: „deze zaken
zijn mij niet bekend”. Toen was alles weer

'lijk het geweest was, enkel dacht ik dat
zoo hij in één ding mij wilde inwijden,
ik in vrede den hoogen Meester beiden
zou die hem zond. En daarom bad

DE AFGEZANT XVI

ik tot hem : „vriend, zoo ge mijn vriend wilt wezen,
zeg mij dan dit eene, o zeg mij :
wat kan ik doen om hem te wachten, vrij
van angst en te zien nad'ren zonder vreezen ?

Vele', als zij denken dat hij komen gaat,
sluiten hun oogen en stoppen hun ooren
stijf dicht om zijn vleugelslag niet te hooren,
maar ik zou willen wachten, het gelaat

hem toegewend, kalm gelijk dat betaamt,
vol eerbied en vol schroom en vol vertrouwen.”
Toen sloeg 'k mijn blik neer en hoorde beschaamd
zijn effen stem deze waarheid m' ontvouwen :

„Zuiver uw huis van alle ijdelheden ;
wat ijdel is kan voor hem niet bestaan ;
laat een hooge wind door uw kam'ren gaan
en ge zult hem zien naderen in vrede.”

XVII DE VERWORVENHEID

De parelende tinten van den morgen,
de teere glans waarmee de dag begint,
zij keeren weder, voor hem zelf verborgen,
in 't smachtend droomen van het zuiv're kind.

Dav'ring van lichtbazuinen, zij die doet
de gouden pijlers van den middag trillen,
keert weder in den drang die aan komt rillen,
door 't ongeduldig dadendorstig bloed.

Dit alles is groei en is het zich strekken
van levenskrachten, dat van zelf geschiedt:
morgenklaarte en middagbrand verwekken
van zelf in 't hart een toon, een wijze, een lied.

Maar zooals na bewogen dag de avond
die over 't land sereene glansen spreidt,
zoo is de lichtende gelatenheid
van 't hart, dat werd geschonden en gehavend.

Niet de stuwing der blinde levenskrachten
maken zijn laten vrede schoon en sterk:
in strijd en pijn volbracht de geest zijn werk,
herschiep 't wilde-duistre tot 't pure-zachte.

De wind liep uit den noord weer naar het westen ;
de hard-bevroren grond werd week en zacht ;
het hout, waar hangen de verlaten nesten
droomt van voorbije en toekomstige pracht.

Tegen den avond rolt over de landen
de nevel uit zijn zwijgende gordijn,
maar achter de vensters der huizen branden
de laatste lichtjes van het kerstfestijn.

Tusschen hoop en herinn'ring in, gelaten
schrijdt het jaar zachtjes naar den goeden dood,
van al het minnen en van al het haten
dat woelde eens, wild-dooreen, in zijnen schoot.

XIX

Omhuld van nev'len lagen de landouwen ;
de bosschen had een sluier stil omspreid
en uit die stilte steeg een blind vertrouwen
in het weerkeeren van de vruchtbaarheid.

De regen viel ; zijn zacht-egale suizen
vulde de wereld en zijn spinsel hing
aan verre kimmen. In hun stille kluizen
werkten de geesten van de opstanding.

O milde lucht en gezegende regen
en moederlijke schoot die baren gaat
der aarde . . . o Beeld van ieder groot bewegen
dat uit stille verzonkenheid ontstaat !

Door u zijn de verstarringen geweken
en werd weer vloeibaar wat gestolten was ;
in verre velden murm'len kleine beken
en een groen waas doortrekt het vale gras.

O zoete hoop die oud is als het leven
en al zijn schepselen te zamen bindt, —
gij kunt de moede harten niet begeven,
gij moeder van vertrouwen, groot en blind.

O diepe baai en altijd open haven,
 hoe wild-bewogen onze vaart ook zij,
 eens zal onze onrust aan uw rust zich laven,
 eens draagt ons tot u heen 't machtig getij . . .

Of we zijn tegen kolken moegestreden,
 dan ware' in sterke stroomingen verward,
 ten leste zal uw oneindige vrede
 dale' in ons afgepijnd onvredig hart . . .

Hoe vermetel w'over afgronden jagen,
 hoe vèr ook dolen op de wereldzee, —
 hoe vaak onze oogen rustloos ondervragen
 den leegen horizont: „waar blijft die ree” —

eens op een morgen rijst voor onze oogen
 uit mist en nevel op uw donkre bocht
 en wij worden naar haar heen gezogen
 als de steen naar d'aarde getrokken wordt . . .

O stille baai en altijd veilge haven, —
 te weten dat uw diepe kom ons wacht,
 uw vrede onzen onvrede eens zal laven,
 dat geeft tot doen ons en tot dragen kracht.

XXI VREDE

„De aarde is zoo juist heilig verklaard” —
Zij heeft al haar oude wonden vergeten,
haar onvolkomenheden, en haar veeten,
en 't andere waarmee zij was bezwaard.

De stormen die haar arme creaturen
soms sidderend moeten doorstaan, —
de blak'ringen die zij moeten verduren,
't lijkt alles uit een duister voorbestaan.

Het lijkt een sage van langgeleden
tijden vol verschrikking, vol wild gerucht ;

toen nog geene hemelsche zwanen gleden
door de teedere kom der blauwe lucht.

Werd eindelijk vervuld een aloude bede ?
Droeg de Boom-van-'t-Verlangen eindelijk vrucht ?

VREDE XXII

Tegen den avond werd de lucht nog milder ;
't zomerwindje ging in een zucht ter rust ;
de gloed verstierf, in innigheid gebluscht ;
de natuur werd al zachter en verstillder

en vol van een vrede, zoo teer, zoo broos,
dat het hart zich afvroeg, of hij ging breken . . .
elk ding scheen zijn essentie uit te spreken,
als de liefde die uitspreekt, woordeloos.

De nacht zeeg neer. Tusschen de massale
boomwallen schemerden de hemelen
niet licht, niet donker, zonder ééne ster, —

achter d'ijlen damp ried men hunne stralen-
de flonkeringen. Druppels suizelden
heel zacht. Aan de kim rommelde onweer, ver.

XXIII

Zal 'k opnieuw afscheid moeten neme' en scheiden
van hen, waar 'k een eindweegs mee ben gegaan,
en weer in d'eenzaamheid het uur verbeiden
der verlossing, als ik eens heb gedaan?

„Gij kind, nimmer keeren dezelfde dingen
terug; — 't wezen dat was bestaat niet meer:
de eenzaamheden zijn vol fluisterzingen;
't uur dat ge beidt daald' al onhoorbaar neer . . .

De sleutel die ervaring gistren smeedde
past op de vraag van heden nooit geheel;
telkens raakt tusschen nieuwe omstandigheden
de mensch bekneld, die grijpen naar zijn keel

en altijd moet de geest opnieuw volvoeren
de verlossende daad, in pijn en strijd;
maar andre armen zijn 't, die hem omsnoeren
en anders klinkt het woord, dat hem bevrijdt.”

KWATRIJNEN XXIV

I

Donkre wereld, wanneer wordt gij verlicht?
Wanneer verheldert, nacht, uw aangezicht?
En gij gekluisterd hart, wanneer zal wijken
de zwaarte, waar ge onder steunt en zwicht?

II

Ik zocht een klankbord en ik vond er geen.
De harten die ik aanriep, bleven steen.
Ik zoek niet meer; het roepen heb ik opgegeven
en wat ik zing is voor mij zelf alleen.

III

Gij zegt: „morgen maak ik een nieuw begin;
Op 't hoogste richt van morgen af 'k mijn zin.”
Gij dwaas! Een God heeft u vandaag gegeven;
morgen houdt hij misschien zijn gave in.

IV

Nog; bloeit rond u de Liefde warm en rood;
de Arbeid voedt u met haar zuiver brood.
Wat hunkert ge naar 't andre wat zal komen?
Het andre is — de slooping en de dood.

V

Op onzichtbaren stroom ging overstag
een scheepje; onzichtbre vesting streek de vlag;
geen menschlijke oogen zagen 't, maar een vaalte
streek heen over den luisterrijken dag.

XXV DE DROOM

O pnieuw kwamen de dagen grauw omwonden
met grauwe sluiers. Dof zwegen hun oogen
mij aan. Ik voelde mij bedrogen
om de vreugd die de stemmen toch verkondden.

Toen op een nacht nam de droom mij mee
op lichte geruischlooze wieken ;
in mij en om mij begon muzieken ;
het grauwe floers verglee — verglee.

Ik was weer samen in de open sfeer
van Liefde en van Moed met haar profeten ;
de kracht van het glanzende weten
bezat mij weer.

't Was niet der woorden armen zin :
zij gingen alreeds in mij onder ;
het was het oude nieuwe wonder
van de bron die opwelt diep binnen-in

en maakt rondom zich sfeer van dingen
klaar als kristal en zacht als veerend mos.
Een stem raakte verruklijk los,
bleef heel den dag in mij nazingen.

DE HEELING
EEN KLEIN SPREEKKOOR

DE HEELING

HET koor is in tweeën gedeeld. Het kleinste deel, ongeveer een derde, is opgesteld op een platform, waar zich ook de spreker en de spreekster bevinden. Dit deel, aangeduid als koor II, symboliseert het hoogere streven en verlangen der arbeiders, terwijl koor I de lagere driften van vechtlust, woede, haat, symboliseert. De deelen van koor I zijn tegenover elkaar opgesteld, het eene links en het andere rechts.

KOOR II

Lage stemmen ; weemoedig en zacht gesproken

DEELKOOR A

Wij droomen een droom
van donkere schande ;
wij droomen een droom
van verbrokenheid.

DEELKOOR B

Wij droomen een droom
van verscheurde banden,
een bitteren droom
van broederstrijd.

DEELKOOR A

Smartelijk

O donkere droom
van zielsellende . . .

DEELKOOR B

Smartelijk

O brandende pijnen
van broederhaat . . .

KOOR I

Hooge stemmen ; driftig, hartstochtelijk

DEELKOOR RECHTS

Gij dooddet mijn hoop . . .

DE HEELING

DEELKOOR LINKS

Gij doorboordet mijn lenden . . .

DEELKOOR RECHTS

Gij, geest van den afgrond . . .

DEELKOOR LINKS

Gij, geest van 't verraad . . .

DEELKOOR RECHTS

Verraad . . . Wie bedreef het verraad ?

Wie anders dan zij die de rijen doorbraken ?

Gij zijt de verraders, niet wij!

DEELKOOR LINKS

Wie doorbrak de rijen van 't proletariaat ?

Wie spanden het in den dienst der heeren ?

Wie anders dan gij ?

SPREKER VAN LINKS

In dienst der heeren

in dienst der bloedige meesters hebt g' onze kracht gesteld ;

in dienst van hun maatloos begeeren,

in dienst van hun heerscherslusten . . .

Wij verbloedden in hùn gevechten

door uw verraad . . .

Gij werd hun knechten,

hun beulsknechten ;

Gij slaven-van-hart, ontarden,

verrichttet voor hen beulswerk . . .

Wij spuwen op u, verraders . . .

Er is geen maat

aan onzen haat

en geen grens aan ons verachten . . .

DEELKOOR LINKS

Gij hielpt meesters ons te binden ;

DE HEELING

Gij helpt meesters ons te slachten,
Gij ontaalde slaven . . .
Er is geen maat
aan onzen haat
en geen grens aan ons verachten . . .

SPREKER VAN LINKS

Gij liet ons slachten . . .

SPREKER VAN RECHTS

En gij slachtet ons zelf . . . Gij ontzinden,
bloedbevleete moordenaars, —
hebt ge vergeten
hoe g' u storttet op ons
als wilde dieren?
Gij Kaïnsgebroed
ziet naar uw handen,
bloedbevleete handen,
bloedgedrenkte handen,
moordenaars-handen,
waarmee vreedzamen
ge hebt genageld
genageld aan 't kruis.

DEELKOOR RECHTS

Er is geen maat
aan onzen haat
en grenzeloos is ons verachten.

EEN STEM

Wij spuwen op u, bloedbevleete moordenaars .

DEELKOOR LINKS

Uw geest is een berg vol duistre krochten . . .

DEELKOOR RECHTS

Uw hart . . . een nest vol adderenbroed.

DE HEELING

DEELKOOR LINKS

Uw aêm maakt de lucht vol giftige vochten.

DEELKOOR RECHTS

Honger en verwoesting volgen uw voet...

BEIDE KOREN

Tegen elkaar

Er is geen maat
aan onzen haat
en grenzeloos is ons verachten...

DEELKOOR LINKS

Knechten, beulen... wij zijn trotsch op uw haat.

DEELKOOR RECHTS

Moordenaars... Wij haten, verachten
uw wil, uw streven, uw hart, uw daad...

DEELKOOR LINKS

Lafaards... Gij vreest onzen haat...

DEELKOOR RECHTS

Moordenaars... Gij wilt ons slachten...

BEIDE KOREN

Haat... Verachting...
Verachting... Haat...

DEELKOOR RECHTS

Satans kinderen, gij...

DEELKOOR LINKS

Ontmanden...

DEELKOOR RECHTS

Verkrachters... Gij zoudt scheppen paradijzen:
den chaos schiept ge...

DEELKOOR LINKS

Honend

En gij den slavenstaat...

DE HEELING

BEIDE KOREN

Zij staan met gebalde vuisten tegenover elkaar
Haat... Verachting...
Verachting... Haat...
Gij wekt in ons enkel afgrijzen...
Zij heffen dreigend de vuisten tegen elkaar omhoog

KOOR II

DEELKOOR A

Als kreunend

Wee... wee... pijn, pijn, verscheuring...

DEELKOOR B

Vanwaar de verscheuring? vanwaar de pijn?

DEELKOOR A

Wij weten 't niet. Wij hunkrenden zijn
naar de heeling, naar de opbeuring...

DEELKOOR B

Wee... wee... verscheuring... pijn...

DEELKOOR A

Vanwaar? Vanwaar? Konden wij het weten!

DEELKOOR B

O dat zou zijn begin van heeling...

DEELKOOR A

Weten zou zijn begin van heeling...

DEELKOOR B

Weten zou zijn weg tot vergeten...

DEELKOOR A

Krenkingen vergeten... Smaad vergeten...

DEELKOOR B

Bloed vergeten... Bloed dat werd vergoten...

DEELKOOR A

Wee... wee... verscheuring, pijn, o pijn...

DE HEELING

Stilte

SPREKER

Help ons, Geest van Oprechtheid,
die niet boven bergen troont,
maar diep in het binnen-
eigen woont.

Help ons overwinnen
den hoogmoed, den waan,
leer ons eigen slechtheid
verstaan . . .

Help ons, Verlangen,
dat schreit aldoor
tusschen haatgezangen,
murmelzacht aan ons oor ;
dat murmelt in den nacht
zijn kinderklacht.

Splijt, Verlangen, de wanden
en sloop de muren
tusschen ons en hen.

Wij kunnen deze schande
niet langer verdragen ;
Wij kunnen deze smart
niet langer verduren,
wij hunkrenden . . .

Verlos ons van ons zelve
en van de dagen
als ijzer hard ;

Wijs ons den weg
die voert naar den vrede
en naar hun hart . . .

SPREEKSTER

Allen zijn schuldig . . .

DE HEELING

Allen zijn aan alles schuldig . . .
Een ieder boet voor aller schuld.

KOOR A EN B

Zeer zacht, als droomend

Allen zijn schuldig . . .
Allen zijn aan alles schuldig . . .
Ieder boet voor aller schuld . . .

DEELKOOR A

Balsem druppelt langs mijn verscheurde leden
en heelt het branden van de diepe wonden.

DEELKOOR B

Bloemen ontluiken in mijn eenzaamheden
en een rank van troost heeft mijn hart omwonden .

SPREEKSTER

Allen zijn schuldig . . . Aan alles . . . Allen . . .
Ieder moet boeten aller schuld . . .

DEELKOOR A

Wij ook . . . Wij ook . . . Dit is het zachte weten . .

DEELKOOR B

Weten is de weg tot vergeten . . .

DEELKOOR A

Krenkingen vergeten . . . smaad vergeten . . .

DEELKOOR B

Bloed vergeten, dat vergoten werd . . .

DEELKOOR A

Ik heb aan mijn broeder weer welgevallen.

SPREKER

Beneden branden nog de sombre vuren
van den haat . . . Wat zal ze dooven?

DE HEELING

SPREEKSTER

Ons geloof, wanneer wij maar vast gelooven . . .

SPREKER

Beneden schuimen nog de troeble kolken
van den haat . . . Wat zal ze klaren ?

SPREEKSTER

Dit zeggen : allen evenaren
elkaar in schuld, zoo de woorden maar tolken
zijn van een groot oprecht gevoel.

DEELKOOR A

Aan alles ben ik schuldig . . .

DEELKOOR B

En met allen . . .

DEELKOOR A

Gij heelt al, heelt al, verscheurende pijn . . .

DEELKOOR B

O aan mijn broeder weer te hebben welgevallen . . .

BEIDE KOREN

O eener moeder kindren weer te zijn . . .

25 April 1927

EINDE

ER IS VERSCHENEN

Behalve verschillende andere werken
is er verschenen van
Henriette Roland Holst-van der Schalk

Lyrische Poëzie :

Sonnetten en verzen in terzinen geschreven, 1895,
derde druk 1922

De nieuwe geboort, 1902, vijfde druk 1928

Opwaartsche wegen, 1907, derde druk 1921

De vrouw in het woud, 1912, derde druk 1923

Het feest der gedachtenis 1916, tweede druk 1917

Verzonken grenzen, 1918, tweede druk 1920

Tusschen twee werelden, 1923

Heldensage, 1927, tweede druk 1928

Verworvenheden, 1927, tweede druk 1928

Keur uit de gedichten, verzameld en van een inleiding
voorzien door S. A. Baelde, 1928

Dramatische Poëzie :

De opstandelingen, 1910, derde druk 1918

Thomas More, 1912, derde druk 1921

Het Offer, 1921

De kinderen, een feestelijk spel, 1922

Arbeid, een spel tot inwijding, opgenomen in Tus-
schen twee werelden, 1923

Een Studie :

De voorwaarden tot hernieuwing der dramatische
kunst, met 30 afbeeldingen en een register, 1924

COLOPHON

Verworvenheden verscheen voor het eerst in 1927 te Maastricht in oplaag van 150 exx., verzorgd door C. Nypels. Deze tweede uitgave, versierd met een houtsnede van J. Franken Pzn, vermeerderd met de gedichten xviii en xxi—xxv en met een klein spreekkoor De Heeling is, in 2500 exx. op de snelpers door G. J. Thieme van S. H. de Roos' Erasmus mediaeval gedrukt, op machinaal vervaardigd papier van Van Gelder Zonen en typografisch verzorgd door de uitgevers, verschenen in de maand April van het jaar 1928

